

Vestlandsforskning-notat nr. 1/2015

Velferdsteknologi for kommunene i Sogn og Fjordane

- prosjektstatus januar 2015

Hilde G. Corneliusen

Vestlandsforsking notat

Tittel Velferdsteknologi for kommunane i Sogn og Fjordane - prosjektstatus januar 2015	Notatnummer 1/2015 Dato 20.1.2015 Gradering Åpen
Prosjekttittel Velferdsteknologi for kommunane i Sogn og Fjordane	Tal sider 41 Prosjektnr 6343, 6362, 560
Forskar(ar) Hilde G. Corneliusen	Prosjektansvarleg Hilde G. Corneliusen
Oppdragsgivar Kommune, organisasjon mm.	Emneord Velferdsteknologi IKT Helse Pleie og omsorg
Samandrag	
Andre publikasjonar frå prosjektet	

Innhold:

1. FINANSIERING, MÅL OG DELMÅL FOR FASE 1	4
2. PROSJEKTAKTIVITETER GJENNOM 2014	5
Arbeidsgruppen	5
ALV-Møre i Ålesund (Arena for læring om velferdsteknologi)	6
Velferdsteknologiprojektet i Værnesregionen	7
Trondheim helsevakta, trygghetspatruljen og alarmesentralen	8
Seminar om velferdsteknologi for kommunene i Sogn og Fjordane	9
3. STATUS I KOMMUNENE I SOGN OG FJORDANE	11
4. NASJONALE OG POLITISKE FØRINGER FOR "VELFERDSTEKNOLOGI"	12
Hva er velferdsteknologi?	13
5. NASJONALT VELFERDSTEKNOLOGIPROGRAM (NVP)	14
6. KARTLEGGING AV KUNNSKAPSSTATUS	15
7. ARBEID FREM MOT "FASE 2"	17
8. KONTAKTINFORMASJON TIL PROSJEKTET	18
9. VEDLEGG	19
1: Prosjektbeskrivelse på www.IT-forum.no	19
2: Poster på IT-forumkonferansen, ved USHT	20
3: Poster på IT-forumkonferansen, ved Vestlandsforskning	21
4: Program for studietur til Ålesund, deltakerliste og referat frå Helen Berg	22
5: Invitasjon til og program for seminaret for kommunene	24
6: NRK 11.12.14: Teknologisk utstyr til hjelpetrengende skal prioriterast	26
7: NRK 16.12.14: 90-åringen sykklar fleire kilometer om dagen	30
8: Vestlandsforskning 12.12.14: Velferdsteknologi fylte konferansesalen på Skei hotell	34
9: Kari Strøfingsdal: Bruk av "smarthusløysingar" i omsorgtenestene i Flora kommune	36
10: Kari Strøfingsdal: Alarmsentralen i Sogn og Fjordane	39
11: Oversikt over kommunenes representanter i prosjektet	41

"Velferdsteknologi for kommunene i Sogn og Fjordane – Fase 1"

---

1. Finansiering, mål og delmål for fase 1

Prosjektet "Velferdsteknologi for kommunene i Sogn og Fjordane – Fase 1" startet i 1. mars 2014 etter tildeling av "fornyingsmidler" fra Fylkesmannen i Sogn og Fjordane og gikk frem til 31. desember 2014. Flora kommune var søker, sammen med Eid og IT-forum Sogn og Fjordane, på vegne av alle kommunene.

Hovedmål i prosjektet har vært å etablere et "fylkesovergripene samarbeid om planlegging og iverksetting av velferdsteknologi i kommunen". Delmål for prosjektet var definert slik:

1. *Etablere eit formidling- og samarbeidsforum for kommunane innanfor velferdsteknologi knytt til IT-forum Sogn og Fjordane*
2. *Følge opp etablering av demonstratoraktivitetar i Flora og Eid og bruke desse som eksempel for alle kommunane i fylket*
3. *Gjennomføre brukartestar og oppsummere resultat utfrå forsøksarbeidet i dei to kommunane*
4. *Gjennomføre felles planleggingsarbeid for ei vidare satsing i alle kommunane i fylket basert på samarbeidsmodellen frå Meldingsløftet i kommunane*
5. *Etablere ein felles strategi og utarbeide plan for å posisjonere kommunane inn mot større nasjonale utlysningar*

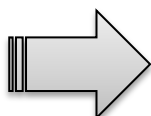
Prosjektet hadde en ramme på NOK 1.2 mill, hvorav det ble søkt om 600.000 fra Fylkesmannen. Tildelingen var på 400.000, og gjennomføring av prosjektet måtte derfor begrenses noe. Det var særlig punkt 2 og 3 som ble begrenset i denne fasen, delvis fordi aktiviteten i Eid ikke var etablert i prosjektperioden. Rapport fra Flora er gjengitt lenger nede.

Med unntak av disse kuttene i prosjektet grunnet økonomi og situasjon ble både mål og delmål for prosjektet gjennomført tilfredsstillende:

1. Arbeidsgruppen under IT-forum og møteaktivitet i regi av denne har vært et aktivt møtepunkt for kommune, fylke, FoU og næringsliv.
2. Aktivitet i Flora, Eid så vel som i andre kommuner i fylket har blitt presentert på seminar for alle kommunene.
3. Brukertest er ikke gjennomført, men oppsummering av aktiviteter i alle kommuner er gjort gjennom en fylkesomfattende survey.
4. Alle kommuner er oppfordret til å tenke strategisk omkring velferdsteknologi på linje med modellen fra Meldingsløftet S&Fj. med arbeidsgrupper som omfatter ulike faggrupper.
5. Gjennom punkt 1-4 har det blitt klart at det høsten 2014 var for tidlig å etablere en felles strategi, men alle kommunene er invitert og oppfordret til å delta i arbeidet om å utvikle felles, lokale og regionale strategier og prosjekter innen velferdsteknologi.

2. Prosjektaktiviteter gjennom 2014

Stikkord for første fase av prosjektet var å bli kjent med landskapet, skaffe oversikt over nasjonale, politiske føringer, pågående prosjekter, og status for forskning og utvikling på området. Ikke minst var det sentralt å skaffe oversikt over hvem som var engasjert i tema velferdsteknologi i fylket. Ut over de initierende partnerne (Flora komm., Eid komm. og vdg.sk, IT-forum, VF) var særlig kontakten med USHT sentralt, da senteret hadde fått tildelt midler for å begynne å arbeide med velferdsteknologi. USHT og prosjektet hadde dermed sammenfallende interesser i forhold til å arbeide på vegne av alle kommunene i fylket. I tillegg har også NAV Hjelpemiddelsentral S&Fj kommet med som et viktig bidrag, og etter kommunesurveyen vet vi at mye av den erfaringen som finnes per i dag i kommunene i fylket er knyttet til velferdsteknologi tildelt via NAV Hjelpemiddelsentral.

Se vedlegg 1. Prosjektbeskrivelse på www.IT-forum.no, s. 19.

Arbeidsgruppen

Siden oppstart av prosjektet våren 2014 har prosjektgruppen vokst jevnt og etter hvert blitt konstituert under IT-forum Sogn og Fjordane med følgende medlemmer:

Førde kommune/USHT	Marta Strandos	Marta.Strandos@forde.kommune.no
Flora kommune	Kari Støfringsdal	Kari.Stofringsdal@flora.kommune.no
Eid kommune	Kari Krogh	Kari.Krogh@eid.kommune.no
Gloppen kommune	Anita Lothe	Anita.Lothe@gloppen.kommune.no
Eid vidaregåande skule	Ove Bjørlo	Ove.Bjorlo@sfi.no
NAV Hjelpemiddel-sentral S&Fj	Liv Husabø	liv.husabo@nav.no
Fylkeslegen	Jacob Andersen	fmsfjan@fylkesmannen.no
Vestlandsforskning	Hilde G. Corneliussen	hgc@vestforsk.no
IT-forum, sekretariat	Ivar Petter Grøtte	ipg@vestforsk.no

Gjennom prosjektperioden har en rekke andre personer deltatt i gruppens aktiviteter. I tillegg er det opprettet en kontaktperson i alle kommunene i S&Fj som fungerer som informasjonskanal mellom prosjektet og kommunene.

Velferdsteknologi i pleie- og omsorgssektoren (PLO) preges av at mye er nytt og utilstrekkelig utviklet, både på teknologisiden og på tjenestesiden. Det vi ser av større nasjonale prosjekt er at "veien blir til mens man går", og i flere større prosjekt i Norge er koblingen mellom kommunens PLO og teknologileverandører avgjørende for å kunne utvikle koblingene mellom helse/tjeneste og teknologi.

Arbeidsgruppen med assosierte har vært på to studieturer og besøkt velferdsteknologiprojekt i henholdsvis Ålesund, Værnes og Trondheim. Det vi har sett både på studietur og ellers i prosjekter rundt i landet er at det tar relativt lang tid før selve teknologien kommer på banen. For det første tar det lang tid å etablere infrastruktur i kommunene i fht. samarbeid, kunnskap, forankring politisk og blant ansatte. For det andre tar det lang tid å etablere koblingen mellom teknologi og tjeneste, og å få til vellykket implementering av velferdsteknologi i helsetjenestene.

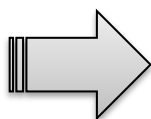
I lys av dette ligger Sogn og Fjordane relativt godt an i forhold til det første punktet: en struktur for samarbeid mellom kommuner, innad i kommunene og mellom kommuner, næringsliv og FoU-miljøer

har allerede blitt etablert i fylket gjennom Meldingsløftet. Og det er på toppen av denne "plattformen" prosjektet Velferdsteknologi for kommunene i Sogn og Fjordane starter sitt arbeid. I forhold til spørsmål om integrering av teknologi har vi ikke kommet like langt. Bortsett fra det vi har sett på studieturer, på besøk i visningsleiligheter, demorom og en alarmsentral, har det vært lite fokus på konkrete teknologier i denne fasen av prosjektet.

Arbeidsgruppen har hatt fire arbeidsmøter, i mai, juni (inkl. omvising ved NAV Hjelpemiddelsentral S&Fj i Førde), september og november.

Prosjektet har vært presentert og representert ved konferanser, seminar og møter:

- Scandinavian Conference on Health Informatics, UiA, Grimstad i august v/Hilde
- Innlegg og poster på IT-forum-konferansen i Førde i oktober v/Hilde og Marta
- KS-seminar om Nasjonalt velferdsteknologiprogram i Oslo oktober, v/Hilde og Marta
- Helsedirektoratets møte om standardisering 21. oktober i Oslo, v/Kari S.
  - Rapporten som ble lansert: <http://helsedirektoratet.no/helse-og-omsorgstjenester/omsorgstjenester/velferdsteknologi/trygghetsalarmer/Sider/default.aspx>
  - Møtet kommer angivelig online igjen: <http://helsedirektoratet.no/Om/kurs-konferanser/Sider/apent-informasjonsmote-om-velferdsteknologi.aspx>
- Velferdsteknologi i sykehjem, 6. november i Skien, v/ Kari K. <http://www.skien.kommune.no/velferdsteknologi>

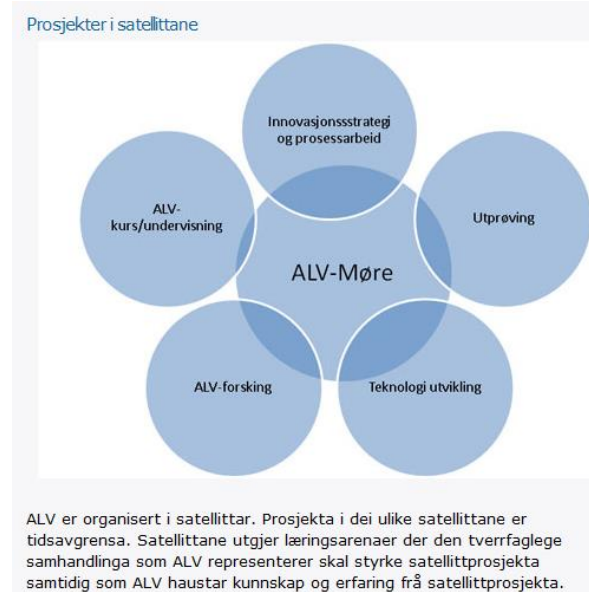
Se vedlegg 2 og 3 Posters til IT-forumkonferansen, s 20 og 21.

Studieturer

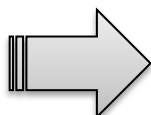
ALV-Møre i Ålesund (Arena for læring om velferdsteknologi)

14 personer deltok på vegne av prosjektet. Prosjektleder Helen Berg og prosjektgruppen ved ALV presenterte sine erfaringer og utfordringer, og vi fikk omvisning i visningsleiligheten for velferdsteknologi som ble åpnet i Ålesund våren 2014. Prosjektleder Helen Berg fortalte om ALV-Møre, om oppstart i Det Midnorske velferdsteknologiprojektet med utprøving av spillteknologi og GPS. Berg understreket behovet for en tverrfaglig tilnærming til velferdsteknologi. Vi fikk også høre om tekniske utfordringer med teste velferdsteknologi (døralarm), der iherdig innsats fra kommunens IKT-avdeling var avgjørende.

Det var særlig interessant å se hvordan ALV har definert seg som en kjerne med omkringliggende satellitter som bidrar til å bygge opp ALV. I vår egen arbeidsgruppe har vi spiren til en lignende konstruksjon, med ulike aktører, sektorer og funksjoner representert.

Figur fra websiden <http://www.alv-more.no/prosjekter>

Se vedlegg 4. Program, deltakerliste og referat fra H. Berg s. 22

Velferdsteknologiprojektet i Værnesregionen

11 personer deltok på vegne av prosjektet.

Prosjektleder for Værnesregionen Solrunn Hårstad og medhjelper og ergoterapeut Grete Skjøstad ga oss en innføring i sentrale tema om velferdsteknologi og informasjon om egne prosjekt.

Erfaringene fra Værnesregionen illustrerer hvordan velferdsteknologiprojekt som var tidlig ute har møtt utfordringer med alt fra at omsorgsboliger og sykehjem som ikke er dimensjonert for internettbruk, til at vurderinger knyttet til å behandle alarmer fra et utvidet alarmsystem (som fallalarm, sengealarm, døralarm osv) bringer inn helt nye problemstillinger for pleie- og omsorgstjenestene. Værnesregionen illustrerer hvordan "veien blir til mens man går" i velferdsteknologiprojekt.

PROGRAM FOR STUDIETUR TIL VÆRNESREGIONEN

DATO: 23. SEPTEMBER 2014

KL. 10.00-15.00

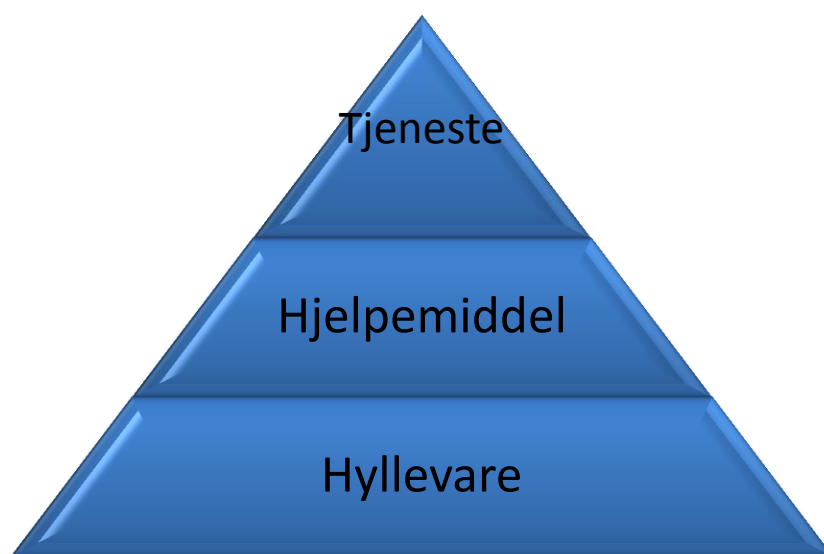
STED: STJØRDAL RÅDHUS, KJØPMANNSGATA 9

- 10.00** VELKOMMEN OG PRESENTASJON
KAFFE OG NOE Å BITE I
- 10.30** VELFERDSTEKNOLOGI I OVERORDNET PERSPEKTIV
- HVA ER VELFERDSTEKNOLOGI?
  - VELFERDSTEKNOLOGI OG ETIKK
  - VÆRNESREGION PÅ STARTSTREKEN
  - FORANKRING I REGIONEN
  - ROLLER; HJELPEMIDDELSENTRALEN, KOMMUNEN OG BRUKERS ANSVAR
- 11.30** PRESENTASJON AV VÅRE PROSJEKT
- SPILLTEKNOLOGIPROSJEKT
- 12.00** LUNSJ
- 12.30** FORTS. PRESENTASJON AV VÅRE PROSJEKTER
- BO LENGRE HJEMME PROSJEKTET
  - BRUK AV VIDEOKOMMUNIKASJON I HJEMMETJENESTEN
  - JABBER
  - SMARTBO
- 14.00** BESØK PÅ SMARTBO

Vi merket oss særlig "velferdsteknologi og tjeneste-pyramiden", som viser forholdet mellom behov for tjeneste og velferdsteknologi, og hvordan den hadde bidratt til å strukturere noe av aktiviteten i Værnesregionen.

Det første nivået i pyramiden, "hyllevarer", representerer teknologi og hjelpemiddel som vi kan kjøpe selv for å gjøre livet enklere. En av

Værnesregionens egne studieturer hadde gått nettopp til Clas Ohlson, Enklere liv og Biltema for å lære om teknologi som kan gjøre hverdagen enklere. Neste nivå, "hjelpemiddel", viser til velferdsteknologi som en støtte i forhold til et behov for hjelp for å opprettholde eller

forbedre funksjonsevnen. Øverste nivå er når en har behov for pleie i tillegg til eventuelle hjelpemiddel.

På slutten av dagen var vi på besøk i visningsrommet, som i hovedsak hadde teknologi fra nederste og noe fra midterste nivå i pyramiden, primært ulike former for teknologi som skal gjøre hverdagen enklere, som døralarm/døråpner, teknologi knyttet til lys, lyd, samt hukommelse.

Se intervju med prosjektleder Solrunn Hårstad i CW 7.3.2013:
<http://www.cw.no/artikkel/it-helse/lager-trondersk-helsetestlab>.

Trondheim helsevakta, trygghetspatruljen og alarmesentralen

De samme 11 som deltok på Værnes var med til Trondheim der vi besøkte trygghetspatruljen og alarmsentralen. Vi ble også kjent med Helsevakta, som er et pågående prosjekt som skal samle legevakt, vaktsentral, akutt ambulerende og KAD innen 2017.

Vi fikk besøke selve operatørsenteret for trygghetspatruljen og alarmsentralen. Særlig utfordringer i fht behandling av en stor og økende mengde alarmer ble påpekt, samt utfordringer som følger med trygghetspatruljens ansvar for både håndtering av innkommende alarmer og for de tekniske aspektene ved alarmene. Selv i Trondheim er det utfordringer med dekning i fht. nye alarmer, og så langt mulig foretrekkes analoge alarmer.

Trondheim har et mangfold av prosjekter som enten involverer eller bygger på implementering av velferdsteknologi. I tillegg til at det ble arrangert tverrfaglige workshops og myldrearena fikk vi høre om prosjekt som omfattet utprøving av fallsensor, "Helsa mi" for KOLS-pasienter, Visningsarena, Trygghetspakken og Sykkel (MOYiview).

Det var mange tema og utfordringer å ta med hjem fra Trondheim, og særlig fokus på forankring i kommunene, og vi fikk med oss flere eksempler på handlings- og strategiplaner, retningslinjer for å ta i bruk varslings- og lokaliseringsteknologi.

Program for studietur til Trondheim kommune: 24. september 2014, Ca kl 09.00-12.00.

Vi vil få innsikt i korleis dei har jobba ved satsing på velferdsteknologi i Trondheim og omvisning på alarmmottaket til Trygghetspatruljen.

To hovedsatsninger i Trondheim kommune:

1. Helsevakta
  - a. 24/7 tilbud ved akutte behov for helse- og velferdstjenester
  - b. fremtidens legevakt
  - c. ambulante tjenester
  - d. vaktsentral
  - e. kad-senger
2. Program for velferdsteknologi
  - a. Videreutvikling fra trygghetsalarm til trygghetspakke
  - b. Vaktsentral
  - c. trygghetsalarm med tilhørende sensorer
  - d. selvrappotering av helsetilstand (kols) via nettbrett
  - e. GPS
  - f. har 200 gsm-trygghetsalarmer
  - g. innføring av nytt pasientvarslingsanlegg – med velferdsteknologi
  - h. sykkelprosjekt – ergometersykel med bytur på stor skjerm
  - i. jobbing på nasjonalt nivå, blant annet gjennom deltakelse i det nasjonale velferdsteknologiprogrammet
  - j. arenajobbing – visningsmiljø for velferdsteknologi
  - k. flere små prosjekter

Igjen ble behovet for å involvere ulike partnere og å skape et tverrfaglig team understreket som sentralt for at prosessen med utvikling og implementering av velferdsteknologi skal bli en suksess.

Fra powerpoint-presentasjon av Trondheim kommune

Seminar om velferdsteknologi for kommunene i Sogn og Fjordane

Høstens høydepunkt for prosjektet var seminar om velferdsteknologi for alle kommunene på Skei 10. desember, med til sammen 130 påmeldte fra alle 26 kommunene i fylket!

Arbeidsgruppen begynte tidlig å planlegge et seminar for kommunene i fylket. Målet for denne samlingen forandret seg underveis. I starten av prosjektet var tanken at kommunene nærmest skulle innrulleres i arbeidsgrupper, gjerne knyttet til ulike typer av "pakker" for velferdsteknologi. Surveyen i kommunene gjorde det imidlertid klart at det ville være for tidlig, og at kommunene hadde behov for mye grunnleggende informasjon og hjelp til å forankre arbeidet. Da bare to kommuner (en av dem Førde v/Marta S) var representert på Helsedirektoratet og KS sitt seminar om Velferdsteknologi for kommuner som *ikke* er med i NVP, samtidig som vi var kjent med at det var lite aktivitet på feltet i kommunene i fylket, valgte vi å gi seminaret en breddeprofil. Programmet for seminaret tok dermed sikte på å gi kommunene en oversikt over en rekke ulike aspekter som er viktig i forhold til implementering av velferdsteknologi, der tanken ikke var å gi alle informasjon på seminaret, men å gi en ide om hvilke type tema, spørsmål og problemstillinger som vil være aktuelle å forfølge.

Torfinn Myklebust og Marta Strandos blir intervjuet av NRK i forbindelse med seminaret på Skei

Seminaret for kommunene skulle også bidra til å skape en arena for utveksling av erfaring og kunnskap i fylket. Som invitasjonen til seminaret viser la vi stor vekt på å invitere innledere fra fylket og fikk på den måten mobilisert og vist frem en rekke sentrale ressurser fra fylket.

Se vedlegg 5 Invitasjon til og program for seminaret for kommunene side 24

Da planleggingen av seminaret tok fart for alvor høsten 2014 mente vi at det ville komme mellom 20 og 40 representanter fra kommunene. Da det endelige programmet ble sendt ut i november strømmet påmeldingene inn, og på det meste var det 128 påmeldte fra alle 26 kommunene i fylket. Tar vi bort representanter fra andre organisasjoner utgjorde det 4,6 påmeldte per kommune! Deltakertallet sank noe frem mot seminaret, og ca. 105 deltakere ble registrert på selve dagen.

Konferansen forløp som planlagt, med mange gode innledere og et lydhørt publikum som ble sittende helt til siste økt var ferdig kl. 16.00! Fylkeslege Per Stensland var med og åpnet og avsluttet seminaret.

Vi fikk inn 74 evalueringsskjema etter seminaret. De fleste har hatt utbytte av seminaret, de opplevde arrangementet som godt og interessant, og hele 66 av 74 støtter tanken om flere slike store samlinger.

Var konferansen nyttig for deg?

(1 i liten grad, 5 i stor grad)

Karakter	Antall svar
5	29
4	30
3	14
2	1
1	0

Totalt 74 svar

Gjennomsnittskarakter: 4,2

Dersom prosjektet vert videreført vil det vere nyttig med fleire slike store samlinger?

Ja	66
Nei	2
Blank	6
Sum	74

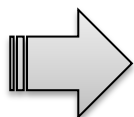
På spørsmål om organisering av konferansen var god fikk vi et snitt på 4.5, noe vi må være svært fornøyd med tatt i betraktning at vi ikke på forhånd hadde dimensjonert arbeidet for en så stor gruppe. Noe av denne rosen må imidlertid også gå til rådmann i Flora, Terje Heggheim som var ordstyrer gjennom dagen og til Skei hotell, som var en god vert for konferansen.

Alle powerpoint-presentasjonene fra seminaret er tilgjengelig på IT-forum sin website:

<http://www.it-forum.no/Arbeidsgrupper/Velferdsteknologi>

Seminaret på Skei ble dekket av NRK og det ble lagt ut informasjon på Vestlandsforskning sin webside.

Se vedlegg 7, 8 og 9: oppslag ved NRK og VF, s. 26, 30, 34

3. Status i kommunene i Sogn og Fjordane

En sentral oppgave i prosjektet var å kartlegge status i kommunene i Sogn og Fjordane. For å skaffe en innledende oversikt valgte vi å utarbeide en nettbasert spørreundersøkelse som ble sendt til alle kommunene i juni 2014. Målet var å kartlegge status for velferdsteknologi ved å skaffe en oversikt over hvilke satsinger, aktive eller planlagte prosjekt omkring velferdsteknologi hver av kommunene i Sogn og Fjordane hadde.

Undersøkelsen var delt i fire områder:

- 1) organisering av helse- og omsorgstjenester med hensyn til institusjonsplasser, omsorgsboliger og brukere,
- 2) teknologiske løsninger,
- 3) kunnskap om velferdsteknologi og
- 4) informasjon om pågående og planlagte prosjekt.

24 av 26 kommuner i Sogn og Fjordane besvarte undersøkelsen.

Kommuner som deltok: Aurland, Balestrand, Bremanger, Eid, Fjaler, Flora, Førde, Gaular, Gloppen, Gulen, Hornindal, Hyllestad, Høyanger, Jølster, Leikanger, Luster, Lærdal, Naustdal, Selje, Sogndal, Stryn, Vik, Vågsøy og Årdal.

Askvoll og Solund besvarte ikke undersøkelsen.

Oppsummering av resultatene

Undersøkelsen er oppsummert i rapport 11/2014 Velferdsteknologi – status i kommunane i Sogn og Fjordane.

Undersøkelsen viser en klar trend blant kommunene i Sogn og Fjordane:

- Kommunene i Sogn og Fjordane har til sammen mer enn 1000 institusjonsplasser, mer enn 1000 omsorgsboliger og rundt 4500 brukere av hjemmetjenesten.
- Alle kommunene har "gamle løsninger" som trygghetsalarm basert på fasttelefoni og komfyrvakt som varsler inni boligen.
- En rekke kommuner har begynt med en eller noen få nye velferdsteknologiske løsninger i lite format
- Ingen kommuner har implementert nyere velferdsteknologiske løsninger i stort format.
- Rundt halvparten av kommunene har planer om å bygge nye institusjonsplasser og omsorgsboliger, noe som vil involvere beslutninger om velferdsteknologi.
- Halvparten av kommunene har oppfølging av eldre uavhengig av helsetilstand.
- Bare to av kommunene har organisert opplæring av eldre i bruk av nettbrett eller PC.

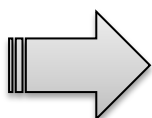
Videre oppfølging og kontakt med noen av kommunene som har oppgitt at de har tatt i bruk nyere velferdsteknologi, som ulike former for alarmer, har vist at dette i hovedsak har vært i samarbeid med NAV Hjelpemiddelsentralen. En kommune rapporterte bruk av GPS, og oppfølging her viste at dette lå flere år tilbake i tid.

Last ned og les hele rapporten:

<http://www.vestforsk.no/rapport/velferdsteknologi-status-i-kommunane-i-sogn-og-fjordane>

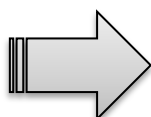
Som en del av kartleggingen i fylket har Kari S. skrevet to korte rapporter for prosjektet, om smarthusløsninger i Flora kommune og om alarmsentralen i Sogn og Fjordane, og begge er lagt ved her.

Se vedlegg 10: Kari Strøfingsdal: Bruk av "smarthusløsninger" i omsorgtenestene i Flora kommune s. 36, og
11: Kari Strøfingsdal: Alarmsentralen i Sogn og Fjordane s. 39

Ut fra kartleggingen i kommunene ser vi at omtrent alle kommunene er i "startgropa", og mange har gitt uttrykk for behov for hjelp og støtte for å navigere i det komplekse landskapet som velferdsteknologi utgjør i dag.

I undersøkelsen stilte vi også spørsmål om kommunen ønsket å delta videre i prosjektet Velferdsteknologi for kommunene i Sogn og Fjordane, og hvis så, å oppgi en kontaktperson. Samtlige 26 kommuner har meldt seg på prosjektet og oppgitt kontaktperson.

Se vedlegg 11: Oversikt over kommunenes representanter i prosjektet s. 41.

4. Nasjonale og politiske føringer for "velferdsteknologi"

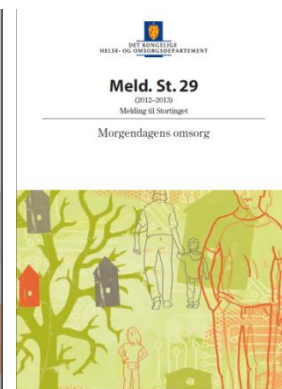
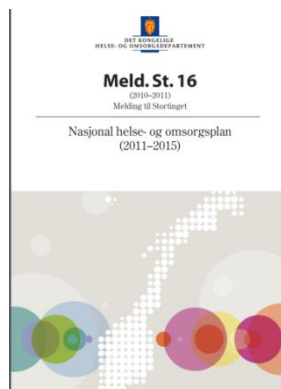
Vi venter en økning i antall eldre, sammen med en voksende gruppe av yngre brukere av helse- og omsorgstjenester i løpet av de neste tiårene. I dag er det ca. 1 av 6 ungdom som velger helse- og omsorgsutdanning. Hvis vi skal opprettholde samme tjenestenivå i helse- og omsorgssektoren i 2035 som i dag, må 1 av 3 unge velge helse- og omsorgsutdanning. Kåre Hagen som ledet utvalget for Innovasjon i omsorg sier "Omsorgskrisen skapes ikke av eldrebølgen. Den skapes av forestillingen om at omsorg ikke kan gjøres annerledes enn i dag". I møte med fremtidige forventede demografiske endringer må vi altså finne nye måter å gjøre ting på, og velferdsteknologi er ett av flere redskap for å møte utfordringer.

De fremtidige utfordringene har fått uttrykk i politiske dokumenter og politiske føringer.

"Samhandlingsreformen. Rett behandling – på rett sted – til rett tid" (St. meld. Nr. 47 (2008-2009)) gir en viktig føring i forhold til velferdsteknologi. Ett av de sentrale målene i Samhandlingsreformen er at flere skal kunne bo og klare seg selv lenger i eget hjem. Mye av den velferdsteknologien vi diskuterer i dag handler nettopp om at flere skal kunne bo lenger i eget hjem, bedre og tryggere med hjelp fra velferdsteknologi, som for eksempel alarmer og sensorer som varsler hvis det skjer noe, eller teknologi som styrer omgivelsene våre, med lys og lyd og varme.

Teknologi som bidrar for at flere skal kunne bo lenger hjemme, med økt trygghet for både brukere og pårørende, økt verdighet, sammen med mulighet for at teknologi også kan frigjøre tid for helsepersonell, går igjen i disse ulike stortingsmeldingene: i Nasjonal helse- og omsorgsplan 2011-2015 (Meld. St. 16 (2010-2011)) og i Meld. St. nr. 29 (2012-2013) «Morgendagens omsorg».

Det er særlig Hagen-utvalgets NOU 2011:11 "Innovasjon i omsorg" som har blitt retningsgivende for velferdsteknologi i Norge i dag, og Helsedirektoratet sin "Fagrapport om velferdsteknologi" følger opp denne, og utdypet og diskuterer en del aktuelle tema knyttet til velferdsteknologi.

Hva er velferdsteknologi?

Hvis vi ser nærmere på definisjoner av velferdsteknologi, er det først og fremst Hagen-utvalget sin definisjon som dominerer i dag:

Med velferdsteknologi menes først og fremst teknologisk assistanse som bidrar til økt trygghet, sikkerhet, sosial deltakelse, mobilitet og fysisk og kulturell aktivitet, og styrker den enkeltes evne til å klare seg selv i hverdagen til tross for sykdom og sosial, psykisk eller fysisk nedsatt funksjonsevne. Velferdsteknologi kan også fungere som teknologisk støtte til pårørende og ellers bidra til å forbedre tilgjengelighet, ressursutnyttelse og kvalitet på tjenestetilbudet. Velferdsteknologiske løsninger kan i mange tilfeller forebygge behov for tjenester eller innleggelse i institusjon. (Innovasjon i omsorg)

Som vi ser lanseres velferdsteknologi med et ambisiøst program der det skal gjøre mange ting:

- gi den enkelte bruker teknologisk assistanse,
- være støtte til pårørende,
- forbedre kvaliteten på tjenestetilbudet,
- og gjøre behovet for tjenester og institusjonsbruk mindre.

For å kategorisere velferdsteknologi har Hagen-utvalget tatt utgangspunkt i de tre problemstillingene som omsorgstjenestene møter oftest, nemlig fall, ensomhet og kognitiv svikt, samt at disse tre henger sammen og påvirker hverandre.

Med dette som utfordring deler Hagen-utvalget velferdsteknologi inn i fire kategorier

- Trygghets- og sikkerhetsteknologi, som skal gi trygghet til brukere, pårørende og ansatte

- som trygghetsalarm og andre alarm- og sensorløsninger, springsteknologi
- Kompensasjons- og velværeteknologi, som skal gjøre hverdagen enklere eller kompensere for svikt i fysisk funksjon eller for eksempel hukommelse
  - som styring av lys og varme eller elektronisk dagbok som hjelper å huske
- Teknologi for sosial kontakt
  - som videokommunikasjon
- Teknologi for behandling og pleie, som gir mulighet for å mestre egen helse
  - For eksempel ved automatiske målinger av blodtrykk eller blodsukker.

I en del velferdsteknologisatsinger ser vi igjen disse kategoriene i ulike "pakker" av teknologiske løsninger: feks "Trygghetspakken", en pakke for kognitiv svikt, en for ensomhet eller aktivitet.

Mange av de konkrete teknologiene vi snakker om kjenner vi allerede godt – for eksempel trygghetsalarm, døralarmer, døråpnere, styring av lys og varme, GPS, aktiviseringsteknologi som dataspill. Det er i liten grad snakk om å finne opp ny teknologi, men om å sette eksisterende teknologi inn i en ny situasjon. Det er verdt å peke på at "situasjonen" – pleie og omsorg – heller ikke er ny, men finnes fra før av. Når teknologi kobles med pleie og omsorg må imidlertid både teknologien og situasjonen tilpasses hverandre. Utfordringen for kommunene er dermed at teknologien skal tjene bestemte behov og være tilpasset en bruker, og den skal kunne inngå som en naturlig del av pleie- og omsorgstjenestene. Dette betyr for eksempel også at ny velferdsteknologi må kunne kommunisere med eksisterende teknologi og fagsystemer innen pleie- og omsorg, som er et sentralt tema for Nasjonalt velferdsteknologiprogram å utrede.

Velferdsteknologi er ett av flere delvis overlappende begreper. "IKT i helse" fungerer som en samlebetegnelse for all IKT i helsesektoren, der velferdsteknologi er en del av det, men all IKT i helse er ikke velferdsteknologi. "IKT i forvaltning" og IKT som forenkler ansatte sin hverdag kan også være velferdsteknologi når det involverer en bruker, men for eksempel elektroniske meldinger mellom lege og pleie- og omsorg er ikke velferdsteknologi – det gir ikke velferd til en bruker. Vi kan også avgrense til telemedisin der helsehjelp eller ekspertise og pasient er på ulike steder, samtidig som også telemedisinske løsninger kan defineres som velferdsteknologi.

"Velferdsteknologi" er det begrepet som har festet seg i bruk i Norge i dag og i dette prosjektet har vi valgt å bruke dette begrepet i tråd med Hagen-utvalget og Helsedirektoratet sin begrepsbruk.

5. Nasjonalt velferdsteknologiprogram (NVP)

Nasjonalt Velferdsteknologiprogram i regi av Helsedirektoratet i nært samarbeid med KS.

Helsedirektoratet sier at målet er å "sikre at velferdsteknologi blir en integrert del av tjenestetilbudet i omsorgstjenestene innen 2020."

"Programmet har et kommunalt perspektiv, der tjenesteinnovasjon er et sentralt virkemiddel.

Hovedoppgavene er:

- Utvikle og prøve ut velferdsteknologiske løsninger i kommunene
- Skape og spre kunnskap om velferdsteknologi
- Bidra til gode modeller for innføring og bruk av velferdsteknologi

- Kompetanseheving
- Etablere standarder og IT-arkitektur for velferdsteknologi"

Programmet startet opp 1. januar 2014, og tok da opp 32 kommuner som er med i til sammen 10 ulike velferdsteknologiprojekt og som mottok til sammen 32 mill i støtte.

Helsedirektoratet om velferdsteknologi:

<http://www.helsedirektoratet.no/helse-og-omsorgstjenester/omsorgstjenester/velferdsteknologi/nasjonalt-velferdsteknologiprogram-nvp/Sider/default.aspx>

Prosjekt og programkommuner: <http://www.helsedirektoratet.no/helse-og-omsorgstjenester/omsorgstjenester/velferdsteknologi/programkommunene/Sider/default.aspx>

Det er et betydelig apparat knyttet til NVP, fra økonomisk støtte til prosjekt, læringsnettverk, utvikling av FoU-miljøer, samt flere delprosjekter. Målet for NVP er at piloter og prosjekt som finansieres i programmet skal bidra med kunnskap som skal danne bakgrunn for råd, retningslinjer og veivisere. Prosjektets første fase – rigging og oppstart – gikk ut 2014, mens neste fase, "utvikling", går ut 2016. Denne fasen omfatter blant annet kommuneprosjektene som er satt i gang, sammen med utvikling av en veiviser for velferdsteknologi. Samveis er navnet på et delprosjekt som har som mål å utvikle en praktisk metodikk for tjenesteinnovasjon i forbindelse med velferdsteknologi, mens SAVE er et delprosjekt for standardisering og arkitektur. Det jobbes også med forskningsnettverk, og med å gjøre kommunene bedre i stand til å stille krav til leverandører.

Ingen kommuner i Sogn og Fjordane nådde opp i konkurransen om å komme med i Nasjonalt velferdsteknologiprogram i første runde, og i 2014 var det ikke nye utlysninger. I siste statsbudsjett ble bevilgningen til programmet overført til Fylkesmennene, som vil få ansvar for utlysning og tildeling av midler til kommunenes innovasjonsprosjekt som involverer velferdsteknologi.

6. Kartlegging av kunnskapsstatus

Velferdsteknologi er kunnskapsmessig et relativt nytt felt i Norge, og kunnskapsgrunnlaget bygges i stor grad opp parallelt med utvikling av piloter og prosjekter i kommunene. For det første er de offentlige dokumentene som allerede er omtalt viktige, ettersom disse skaper føringer for arbeidet med velferdsteknologi, særlig NOU 2011:11 Innovasjon i omsorg, Helsedirektoratets Fagrapport om velferdsteknologi og Meld. St. nr. 29 (2012-2013) "Morgendagens omsorg".

Det finnes etter hvert en rekke prosjektrapporter som deler erfaring med og kunnskap fra prosesser knyttet til planlegging av og implementering av velferdsteknologi. Det finnes relativt lite forskningslitteratur som har gjennomgått peer-review eller er publisert gjennom forlag, og listen over prosjektrapporter er for lang til å gjengi her, men noen tips om rapporter og tekster vi har funnet nyttige følger nedenfor.

"Veikart for innovasjon av velferdsteknologi - Erfaringer fra seks velferdsteknologiprosjekter i norske kommuner"

2014, SINTEF og NOVA i samarbeid med KS

Denne rapporten analyserer erfaringer fra seks ulike velferdsteknologiprojekt valgt ut fra en rekke ulike kriterier. De seks kommunene viser bredde i forhold til velferdsteknologiprojekt, blant annet med hensyn til type teknologi, fra trygghetspakker, til sporingsteknologi, elektronisk kalender og spillteknologi. Rapporten danner grunnlag for utvikling av "veikart for velferdsteknologi", som skal videreutvikles til en "ABC for velferdsteknologi" for kommunene.

Noen erfaringer fra prosjektene som analyseres i "Veikart for innovasjon av velferdsteknologi":

- Velferdsteknologi må forankres i den kommunale organisasjonen for å lykkes.
- Må involvere alle interessenter tidlig i prosessen: brukere, pårørende, ansatte, leverandører.
- Husk at ulike aktører har ulike utgangspunkt, tradisjoner, kunnskap og kompetanse. Det er derfor viktig at målet defineres tydelig og at en sørger for at alle aktørene er innforstått med målet.
- Det er viktig å skape god kommunikasjon mellom alle aktører, internt og utenfor kommunen.
- Tidlig i prosessen må en skaffe oversikt over ulike produkter, muligheter og begrensninger.
- Hvis en skal lykkes må brukernes behov være utgangspunktet.

Sluttrapport fra Det Midnorske velferdsteknologiprojektet

En annen rapport som har vært nyttig for oss er fra Det Midnorske velferdsteknologiprojektet. Dette prosjektet omfatter 10 kommuner i Midt-Norge som prøvde ut eksisterende og tilgjengelig velferdsteknologi, fra GPS til spillteknologi, teknologi for medisinerings, sensorteknologi og videokommunikasjon. I rapporten viser de til hva som har vært suksessfaktorer i de ti kommunene, blant annet:

- lokal prosjektleder med frikjøpt tid var en forutsetning for å komme i gang,
- hele organisasjonen inklusiv en tverrfaglig gruppe må være med,
- anbefaler å organisere i prosjekt for å kunne få ting i gang, men viser advarer mot for mye pilot og for lite vekt på implementering,
- nettverket av kommuner var viktig som arena for læring, utveksling av erfaring og diskusjon,
- veikart for velferdsteknologi var nyttig, fordi det vektlegger prosessen, fra kartlegging til utvikling, utprøving, evaluering og implementering,
- lldsjelene er sentrale, men samtidig en sårbar ressurs,
- det finnes mye teknologi på markedet, men lite som er tilpasset behovene i pleie- og omsorgstjenestene,
- leverandørene må være med kommunene og utvikle velferdsteknologi,
- kunnskap om innovasjonsarbeid, innovasjonsledelse og innovasjonskultur er viktig for å kunne jobbe med en slik endringsprosess som velferdsteknologi krever.

Og til sist: **"Alle svarene er ikke på plass. Det er bare å begynne!"** Det vil fortsatt være utfordringer og spørsmål selv når en starter.

Fordi feltet er kontinuerlig i utvikling er det viktig å stadig oppdatere seg i forhold til nye erfaringer, kunnskapsproduksjon og nasjonale føringer og retningslinjer. Dette vil fortsatt være en viktig oppgave for prosjektet, og vi bør drøfte videre forslag om å etablere "kunnskapsnoder" eller "kunnskapsklynger" som kan ha ansvar for å samle kunnskap om ulike teknologier eller problemstillinger.

7. Arbeid frem mot "fase 2"

Vi vet at det kommer ny utlysning av fornyingsmidler fra Fylkesmannen med frist 1. mars og det er et mål å videreføre arbeidet. I siste økt på seminaret på Skei i desember ble ulike strategier og tema for videreføring tatt opp.

De seks punktene med underpunkt nedenfor ble brukt som utgangspunkt for diskusjon på seminaret på Skei 10. desember om videre utvikling av prosjektet og kommunenes deltakelse:

1. Felles kunnskapsutvikling/formidling

- Formidle kunnskap og aktivitet fra andre
- Studietur(er), informasjonsmøte, standardiseringsstatus
- Sjekklistor, behovsanalyser
- Gevinstrealisering, ROS-analyser
- Personvern, sikkerhet, etikk

2. Felles opplæring

- Både eldre + yngre med stort hjelpebehov (størst økning)
- Systematisk kartlegging av brukere
- Involvering fagpersoner, administrasjon og politikere, pårørende
- Demonstrasjonsrom / leilighet
- Velferdsteknologiens ABC (planlagt juni -15)
- Kartleggingsverktøy fra Lindås/Midt-Norge/Sarpsborg?
- Test/utvikling + deretter "drift" via VGS, USHT, NAV, KS, osv.

3. Pilotforsøk

- Piloter / visningsopplegg
- Trygghets- og sikkerhetsteknologi
- Kompensasjons- og velværeteknologi
- Teknologi for sosial kontakt
- Teknologi for behandling og pleie
- Integrasjon med fagsystem og med alarmsentral

4. Prosesser rundt kommunale utbygginger

- Forberedelse for de utbyggingsprosjektene som er på gang i fylket
- Dialogkonferanser med næringslivet før innkjøp, med brukere
- ITB-koordinator

5. Mobilisering på brukersiden

- Nye modeller for lokal mobilisering og introduksjon av grunnteknologi
- Bo lenger hjemme – eldre vs. ulike andre grupper

6. Nødnett

- Etablere dialog med Nødnett
- Teste kommunikasjon via Nødnett
  - Alarmer
  - All kommunikasjon

Kommunene ble oppfordret til å komme med innspill og til å "melde seg på" ulike deler av arbeidet. Dette vil så bli bearbeidet og en ny prosjektskisse og tilhørende søknad til Fylkesmannens fornyingsmidler vil bli utarbeidet av prosjektets arbeidsgruppe.

8. Kontaktinformasjon til prosjektet

Kontaktpersoner for prosjektet Velferdsteknologi for kommunene i Sogn og Fjordane

Leder for prosjektgruppen:

Marta Strandos

Utviklingssenter for sjukeheim og heimetjenester

marta.strandos@forde.kommune.no

Tlf: 41 52 64 16 / 57 61 26 54

<http://www.fordeutviklingssenter.no/>

Representant for IT-forum, sekretariat

Ivar Petter Grøtte

ipg@vestforsk.no

Tlf: 90 82 84 18

<http://www.it-forum.no/>

Prosjektleder for Vestlandsforskning sin satsing på velferdsteknologi

Hilde G. Corneliussen

hgc@vestforsk.no

Tlf: 47 90 08 14

<http://www.vestforsk.no/>

9. Vedlegg

1: Prosjektbeskrivelse på www.IT-forum.no

Velferd + teknologi

Teknologi vil aldri kunne erstatte menneskelig omsorg og fysisk nærhet. Velferdsteknologi kan imidlertid gi mennesker nye muligheter til selvstendighet og trygghet, og til å klare seg på egenhånd i dagliglivet. (NOU 2011:11: Innovasjon i omsorg)

Vi ventar ei auke av eldre saman med ei vaksande gruppe av yngre brukarar av helse- og omsorgstenester dei neste tiåra, men ikkje tilsvarende auke i helsepersonell. Velferdsteknologi er fremja som eit av virkemidla for å møte utfordringar i helse- og omsorgstenestene, og for å bidra til innovasjon og å auka kvalitet på helsetenestene. Eit viktig mål i Samhandlingsreformen som også finn støtte i velferdsteknologi er å gjere fleire i stand til å bu og klare seg sjølv lengre i eigen heim. Nasjonalt velferdsteknologiprogram i regi av Helsedirektoratet har som mål at velferdsteknologi skal vera ein integrert del av kommunane si helse- og omsorgsteneste innan 2020.

Dei fleste kommunane i Sogn og Fjordane har byrja å orientera seg omkring velferdsteknologi. Nokre har byggeprosjekt der velferdsteknologi er ein naturleg del, nokre kommunar har starta utprøving av nyare velferdsteknologi, som t.d. ulike formar for alarmer og fallsensorar, GPS-sporing eller elektronisk avtalebok, medan dei fleste kommunane fortsatt held på å kartlegge behov og løysingar. "Velferdsteknologi Sogn og Fjordane" er ei arbeidsgruppe under IT-forum som samlar kommunane og ulike aktørar i fylket som er engasjert i temaet, blant anna rundt prosjektet "Velferdsteknologi for kommunane i Sogn og Fjordane".

Prosjektet "Velferdsteknologi for kommunane i Sogn og Fjordane"

Prosjektet starta våren 2014 og har som mål å etablere eit breitt samarbeid mellom kommunane i fylket for å setje planlegging og bruk av velferdsteknologi på dagsorden hjå alle kommunane. Ei målsetting er å laga ein arena for læring og utveksling av erfaring. Prosjektet skal også leggje til rette for strategisk planlegging og samarbeid mellom kommunane og arrangera fellesaktivitetar med sikte på å formidle kunnskap om teknologi, bruksområde, organisering og samarbeid.

Prosjektet er i 2014 finansiert av "Fornyingsmidlar" frå Fylkesmannen i Sogn og Fjordane. Flora kommune er prosjekteigar og IT-forum/Vestlandsforskning er prosjektleiar. Arbeidsgruppa i prosjektet er lagt under IT-forum og har følgjande medlemmer i 2014:

- Kari Støfringsdal, Flora kommune (Prosjekteigar v/Terje Heggheim)
- Kari Krogh, Eid kommune
- Anita Lothe, Gloppen kommune
- Marta Strandos, Førde kommune / Utviklingsssenter for sjukeheim og heimetenester (USHT)
- Liv Husabø, NAV Hjelpemiddelsentral Sogn og Fjordane
- Ove Bjørlo, Eid vidaregåande skule
- Per Stensland, Fylkeslege
- Hilde G. Corneliussen, Vestlandsforskning
- Ivar Petter Grøtte, Vestlandsforskning/IT-forum (sekretariat)

I tillegg til arbeidsgruppens medlemmer har fleire frå både kommuner, videregående skoler og næringsliv deltatt på møter og studieturer arrangert av arbeidsgruppen.

2: Poster på IT-forumkonferansen, ved USHT

I tillegg til poster ble prosjektet representert med innlegg av Marta Strandos på IT-forumkonferansen 2014 i Førde.

Velferdsteknologi

Ei fellesnemning på tekniske installasjonar og løysingar som kan bidra til:

- Auka tryggleik, sikkerheit, sosial deltaking, mobilitet og fysisk og kulturell aktivitet
- Styrke den enkelte si evne til å klare seg sjølv i kvardagen til tross for sjukdom og nedsett funksjonsevne
- Teknologisk støtte til pårørande
- Forbetre tilgjengelegheit, ressursutnytting og kvalitet på tenestetilbodet
- Førebygge behov for tenester eller innlegging i institusjon

Fire hovudkategoriar

Tryggleiks- og sikkerheitsteknologi:

Tryggleiksalarmar er mest brukt, i tillegg anna varslings- og lokaliseringsteknologi og ulike former for sensorar.

Kompensasjons- og velværeteknologi gjer kvardagen enklare når hukommelsen vert dårlegare eller ved fysisk funksjonssvikt. Til dømes styring av lys og varme, ulike hjelpemiddel for å hugse avtalar, tider og strukturere dagen.

Teknologi for sosial kontakt bidreg til å komme i kontakt med andre, til dømes videokommunikasjonsteknologi.

Teknologi for behandling og pleie bidreg til å meistre eiga helse betre ved til dømes kronisk sjukdom. Døme på hjelpemiddel er automatisk måling av blodsukker, blodtrykk, oksygenmåling.

Prosjekt Sogn og Fjordane

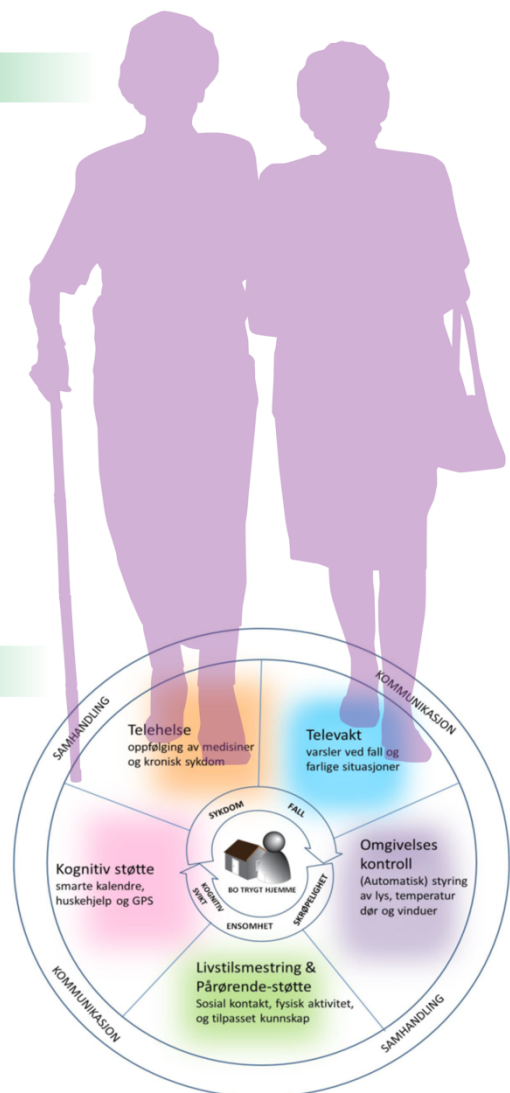
Eit større samarbeid er starta: IT-forum Sogn og Fjordane, Vestlandsforskning, kommunane Flora og Eid, og Utviklingssenter for sjukeheim og heimetenester (USHT) i Sogn og Fjordane/Førde kommune.

Målet er å få kjennskap til status i kommunane i fylket, bidra til auka kunnskap om velferdsteknologi, og skape ein arena for erfaringsdeling for å hjelpe og styrke kommunane sine satsingar på velferdsteknologi.

Kontakt:

Marta Strandos, tlf 41 52 64 16, marta.strandos@forde.kommune.no
- Lelar USHT i Sogn og Fjordane

www.utviklingssenter.no   www.fordeutviklingssenter.no

3: Poster på IT-forumkonferansen, ved Vestlandsforsking

VESTLANDSFORSKING
www.vestforsk.no

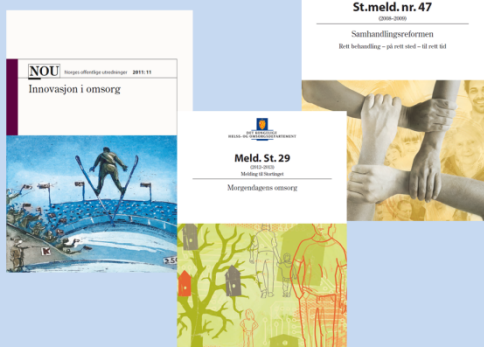

Flora kommune

Velferdsteknologi i kommunane i Sogn og Fjordane

Prosjektet er eit samarbeid mellom IT-forum Sogn og Fjordane, Flora kommune, Eid kommune og Vestlandsforsking. Prosjektet er i 2014 delfinansiert med "Fornyingsmidlar" hjå Fylkesmannen i Sogn og Fjordane

Prosjektet byggjer på arbeidsmodellen utvikla i Meldingsløftet S&Fj og inviterer alle kommunane i fylket til samarbeid om velferdsteknologi

Måla for prosjektet er å:

- samla kunnskap om status i kommunane
- skape ein arena for deling av erfaring og kunnskap
- støtta opp om alle kommunane si pågåande og komande satsing innan velferdsteknologi

STATUS SOGN OG FJORDANE
vert kartlagd i ein survey som omfattar alle kommunane i fylket

Kva er velferdsteknologi?

Teknologi som bidrar til

- økt trygghet
- sikkerheit
- sosial deltaking
- mobilitet
- fysisk og kulturell aktivitet
- til å klare seg sjølv i kvardagen

«Velferdsteknologi handler ikke om teknologi ... men om mennesker»

Kvifor velferdsteknologi?

- Meistre eige liv, bu lengre heime (Samhandlingsreforma)
- Demografiske utfordringar
- Innovasjon i helse- og omsorgstenester
- Verdiskaping og positiv samfunnsøkonomisk effekt

4: Program for studietur til Ålesund, deltakerliste og referat frå Helen Berg

Erfaringsutveksling velferdsteknologi og innovasjonsarbeid Ålesund/Førde

8.september 2014 kl. 11.00-15.30 ved Høgskulen i Ålesund

Program

- Kl. 11.00-12.15 Velkommen, presentasjonsrunde
- Kl. 11.15-11.45 Are presenterer utfordringane som IT står ovanfor med tanke på velferdsteknologi og samhandling
- Kl. 11.45-12.15 Lunsj i kantina (niste eller kjøpe)
- Kl. 12.15- 12.45 Helen presenterer ALV; bakgrunn, hensikt og mål med prosjektet
- Kl. 12.45-13.00 Visning
- Kl. 13.00-13.30 Brit presenterer utviklingssenteret
- Kl. 13.30-13.45 Prinsipp for innovasjonsarbeid
- Kl. 13.45-14.15 Presentasjon frå aktivitet i Førde
- Kl. 14.15-15.30 Diskusjon og erfaringsutveksling

Notat frå møtet:

Tilstades:

Ivar Petter Grøtte ipg@vestforsk.no Vestlandsforskning
Hilde Cornesliussen hgc@vestforsk.no Vestlandsforskning
Anita Lothe anita.lothe@gloppen.kommune.no Gloppen kommune
Marta Strandos marta.strandos@forde.kommune.no USHT i Sogn og Fjordane
Liv Husabø liv.husabo@nav.no NAV hjelpemiddelsentral i Møre og Romsdal
Lillian Moss lillian.moss@sfj.no Eid vgs.
Ove Bjørlo ove.bjorlo@sfj.no Eid vgs.
Ove Kjøllesdal ove@eidelektro.no EKS (Energi Kompetanse Senter AS)
Svein Otto Melheim svein.otto.melheim@eid.kommune.no Eid Industrihus KF
Ove Lillestøl ove.lillestol@sfj.no Eid vgs.
Herdis Hauge Book herdis.book@flora.kommune Flora kommune
Kari Støfringsdal kari.stoefringsdal@flora.kommune.no Flora kommune
Hege Børlo Sandbakk hege.bjorlo@sfj.no Stryn vgs.
Johanne Elisabeth Sørdal johanne.elisabeth.sordal@sfj.no Stryn vgs.
Brit Steinnes Krøvel brit.kroevel@alesund.kommune.no USHT i Møre og Romsdal
Cecilie Campbell cesilie.campbell@alesund.kommune.no Ålesund kommune
Helen Berg helen.berg@alesund.kommune.no Prosjektleder ALV
Are Staurset are.staurset@alesund.kommune.no Ålesund kommune, IT-sjef
Tone Kiperberg Kirkhorn tone.kirkhorn@alesund.kommune.no Prosjektleder VT-Sunnmøre
Rigmor Einang Alnes ra@hials.no Høgskulen i Ålesund/Senter for omsorgsforskning

Ulike representantar frå Sogn og Fjordane er på hospiteringsferd for å sjå kva andre fylker/kommuner driver med i forhold til velferdsteknologi. Første stopp er ALV-møre og Ålesund kommune. Dei skal vidare til Stjørdal og Trondheim seinere i september.

Hospiteringsdagen i ALV var lagt opp som ein seminar-dag med erfaringsutvikling og diskusjon.

Oppsummert kan vi seie at vi jobber med dei same utfordringane:

- Infrastruktur ikt
- Kompetanse (velferdsteknologi)
- Implementering- teknologi/organisering(tenestedesign)

- Bestillerkompetanse (velferdsteknologi)
- Behovkaratleggingskompetanse (tenestetildeling)

Det er opplagt at ein må jobbe **både tverrfagleg og på tvers av organisasjonar og næring** når ein skal implementere bruk av velferdsteknologi i omsorg og nytte IKT som verktøy i dokumentasjon, informasjon og kommunikasjon mellom ulike styringsnivå, ulike fagsystemer, mellom privat og offentlig virksomheit og mellom borgar og offentlege tenester.

I tillegg til å bygge kompetanse lokalt/regionalt, er det også viktig å jobbe på tvers av regionar for å lære av kvarandre. Det midtnorske velferdsteknologi prosjektet/nettverket er eit godt eksempel på det. På denne måten kan problemstillinger og behov bli løfta opp på nasjonalt nivå.

Utbytte av seminaret:

Kontakt er etablert, vi her eit ønske om å fortsette og dele erfaringar og halde kontakt.

Kontaktpersonar er Ivar Petter Grøtte gjennom IT-forum og Helen Berg gjennom ALV.

(Referent Helen Berg)

5: Invitasjon til og program for seminaret for kommunene

Velferdsteknologi for kommunane i Sogn og Fjordane

SKEI HOTELL, 10. desember 2014 kl. 10.00 – 16.10

Eit seminar om status for velferdsteknologi nasjonalt og i Sogn og Fjordane, og om framtidig satsing og samarbeid i fylket

Seminaret har eit rikhaldig program, frå informasjon om Nasjonalt velferdsteknologiprogram og nasjonale tilrådingar frå Helsedirektoratet kring velferdsteknologi til status for velferdsteknologi i kommunane i fylket. Mange av kommunane møter dei same utfordringane og sit med mange av dei same spørsmåla: kva er velferdsteknologi, kva retningsliner og standardar er aktuelle, korleis skal vi planlegge kring velferdsteknologi, og kva konsekvensar har det for den kommunale helsetenesta?

Eit sentralt mål for prosjektet "Velferdsteknologi for kommunane i Sogn og Fjordane" er å vera til hjelp for dei enkelte kommunane i desse spørsmåla, og på seminaret tek vi opp ei rekke ulike problemstillingar knytt til velferdsteknologi. Eit like viktig mål for prosjektet er også å styrka fylket, og difor er vi glade for å kunne presentera velferdsteknologiprojekt og ressursmiljø som allereie finst i Sogn og Fjordane.

Vi ynskjer dykk alle velkommen til ein dag tettpakka med informasjon og diskusjon!

Program

10.00 – 10.15	Velkommen til seminar	Per Stensland, fylkeslege Sogn og Fjordane
	Introduksjon til prosjektet Velferdsteknologi i kommunane i Sogn og Fjordane	Ivar Petter Grøtte, IT-forum/Vestlandsforskning Terje Heggheim, rådmann Flora kommune/styret IT-forum
10.15 – 11.00	Kva er velferdsteknologi og kva er status i Sogn og Fjordane? <i>Informasjon om Norsk velferdsteknologiprogram og status i Sogn og Fjordane</i> Døme på arbeid med velferdsteknologi i fylket <i>Planlegging av velferdsteknologi i Eid kommune</i>	Hilde G. Corneliussen, Vestlandsforskning Torfinn Myklebust, prosjektleiar Eid kommune
11.00 – 11.15	Kaffepause med summing: "Kvar er vi?"	
11.10 – 12.10	Behov, brukarar og kompetanse: <i>Kvifor skal vi engasjere oss i velferdsteknologi? Kva behov finst i kommunane og korleis kan vi kartlegge behova?</i>	Marta Strandos, leiar for Utviklingssenter for sjukeheim og heimetenester i Sogn og Fjordane
	Kompetanseutvikling i fylket <i>Ved Eid og Stryn vidaregåande skular</i> <i>Ved Høgskulen i Sogn og Fjordane</i>	Ove Anfinn Bjørlo, rektor ved Eid vidaregåande skule Eva Marie Halvorsen, Dekan ved Avdeling for helsefag

	<i>Ved Helse Førde: Telemedisin</i>	Høgskulen i Sogn og Fjordane Anne Margrethe Øvsthus, Seniorrådgiver Helse Førde
12.10 – 13.10	Lunsj med summing: "Korleis tenkjer din kommune om 'behov'?"	
13.10 – 13.40	Teknologi, bygg og standardisering <i>Velferdsteknologi i nybygg av institusjonsplassar og omsorgsbustadar</i> <i>Helsedirektoratets tilrådingar om standard</i> <i>Leverandørnettverket i IT-forum Sogn og Fjordane</i>	Kari Støfringsdal, IT-leiar Flora kommune Ivar Petter Grøtte, IT-forum / Vestlandsforskning
13.40 – 14.00	Alarmsentralen Sogn og Fjordane	Roy Humlestøl, Alarmsentralen
14.00 – 14.10	NAV Hjelpemiddelsentral Sogn og Fjordane	Liv Husabø, NAV Hjelpemiddelsentral S&Fj
14.10 – 14.25	Kaffepause med summing: "Velferd + teknologi: Korleis jobbar din kommune med tverrfaglege samarbeidsprosjekt?"	
14.25 – 15.30	Korleis komme i gang? <i>Strategisk planlegging og forankring i kommunane</i> <i>Veikart for velferdsteknologi</i> Døme på velferdsteknologi i bruk i fylket <i>Opplæring av seniorar i bruk av nettbrett i Flora</i> <i>Sykkelprosjektet i Gaular</i>	Marta Strandos, USHT Anita Lothe, helse- og omsorgssjef Gloppen kommune Robert Kalsvik, tenesteleiar for omsorg Flora kommune Venke Kårstad, avdelings- sjukepleiar Gaular kommune
15.30 – 16.00	Open diskusjon om strategisk samarbeid <i>Oppfølging av prosjektet med regionale, nasjonale og internasjonale midlar og miljø</i>	Ivar Petter Grøtte, IT-forum/Vestlandsforskning
16.00 – 16.10	Fylkeslege Per Stensland oppsummerer	
16.10	Slutt og vel heim med summing på vegen: "Kvar skal vi?"	

Seminaret vert arrangert av prosjektet "Velferdsteknologi for kommunane i Sogn og Fjordane" og Utviklingssenter for sjukeheim og heimetenester i Sogn og Fjordane.

Kontaktpersonar:

Hilde G. Corneliussen, Vestlandsforskning (hgc@vestforsk.no)

Marta Strandos, Utviklingssenter for sjukeheim og heimetenester (marta.strandos@forde.kommune.no)

6: NRK 11.12.14: Teknologisk utstyr til hjelpetregande skal prioriterast

Teknologisk utstyr til hjelpetregande skal prioriterast

Representantar frå alle kommunar i fylket, forskarar, helsepersonell, IT-kyndige og fleire var samla på Skei Hotel denne veka for å snakke om bruk av teknologisk utstyr i helse- og omsorgstenestene. No skal det vera fullt køyr med det dei kallar velferdsteknologi.

STORT OPPMØTE: Det er eit mål om å bruke mykje meir teknologi i helsesektoren. Heile 125 menneske møtte opp på seminaret på Skei for å høyre meir om dette.

FOTO: HIBBA SARMADAWY / NRK

Journalist [Hibba Sarmadawy](#)

Publisert 11.12.2014, kl. 16:18

Helsedirektoratet har sett seg eit mål om å auke bruk av teknologi i helse- og omsorgstenestene drastisk innan 2020. Dette vedtaket blir no diskutert for alvor i fylket.

SAMARBEID: Marta Strandos, leiar for Utviklingssenter for sjukeheim og heimetenester i Sogn og Fjordane, har delansvar for å få kommunane i gang med å bruke meir teknologi.

FOTO: HIBBA SARMADAWY / NRK

– Det blir fleire eldre, og det blir fleire yngre brukarar med stort hjelpebehov, teknologi vil vera ein måte å møte desse utfordringane på, seier Marta Strandos.

Ho er leiar for Utviklingssenter for sjukeheim og heimetenester i Sogn og Fjordane. Senteret har ansvaret for læring og kompetanse i helse- og omsorg i heile fylket. Dei har fått midlar frå helsedirektoratet som satsar no på velferdsteknologi.

– No skal me altså hjelpe kommunane for at dei skal få nok kunnskap om korleis dei skal bruke teknologi innanfor sjukepleie, fortel Strandos.

Velferdsteknologi

Det er altså snakk om mange forskjellige reiskapar. Det kan vera alt ifrå tryggleiksalarmar som er blitt brukt ein stund til utstyr som automatisk styrer lys og varme, målar blodsukker og blodtrykk, eller kartlegger kvar ein person er til ein kvar tid. Det kan også vera utstyr som vil hjelpe brukaren sosialt som videokamera, telefon eller PC.

– Slik teknologi er viktig for at eldre og andre hjelpetrengande skal kunne føla seg tryggare, seier Strandos.

Men det er altså ikkje berre til hjelp for brukarane, men òg pårørande og helsepersonell. Dei får nemleg betre moglegheit til å følgje med på korleis den enkelte brukaren har det og kan dermed hjelpe til når behovet oppstår, meiner Strandos.

Fleire treng hjelp, men få som kan hjelpe

Utfordringa med at det vert fleire hjelpetrengande er at det ikkje er nok helsepersonell i framtida. Hilde G. Corneliusen er forskar ved Vestlandsforsking. Ho jobbar fortida med eit prosjekt som har med teknologi og helse å gjere.

FORSKING: Hilde Corneliussen, forskar ved Vestlandsforsking, er svært positiv til velferdsforskning.
FOTO: HIBBA SARMADAWY / NRK

– Teknologien vil ikkje erstatte menneskeleg omsorg på nokon som helst måte, det vil kome i tillegg til dei teneste ein har allereie, seier Corneliussen.

Forskaren legg vekt på at det vil vera sosialt gunstig for brukarane også.

– Det kan også vera med på å gjera tilværet betre. Dei kan for eksempel kommunisera med andre slik som tilsette i helse- og omsorgstenestene og pårørande via Skype, seier Corneliussen.

Men det er ein del juridiske og etiske utfordringar ved det heile også. For slik teknologi kan avgrensa privatlivet til brukaren.

– Dette er ting som vert diskutert, det har nokon konsekvensar som ein må vera obs på, særleg for dei brukarane som ikkje har samtykkekompetanse sjølv, så det vil vera viktige vurderingar som må takast, seier ho.

Alle skal inkluderast

Strandos er svært glad for at representantar frå alle kommunane kom til seminaret.

– Det verkar som om me har treft eit behov i kommunane. Det var ikkje overraskande at det er eit behov, men det var overraskande at representantar frå alle kommunar prioriterte å kome.

– Kommunane veit at dette er eit felt som det er forventa at dei skal jobbe med. Samtidig kan det verke uoversiktleg og vanskeleg å gripe tak i. Ved å vera samla her så tenker dei vell å få meir kunnskap om korleis me i lag kan utvikle prosjektet vidare.

Hittil er det berre tre kommunar som har fått midlar frå fylkesmannen til å setje i gang. Det er Gloppen, Flora og Eid. Men no er målet å samarbeide for å søke om fleire midlar frå helsedirektoratet slik at alle kommunane kan kome i gang.

– Me vil bruke erfaringane som er blitt gjort hittil til å løfte dette prosjektet i fellesskap, seier Strandos.

– Me vil vera godt på veg innan 2020, men det er ikkje berre avhengig av kva me gjer, men det er mykje som må skje på nasjonalt hald også. Så vi får jobbe på så godt me kan, avsluttar Strandos.

Publisert 11.12.2014, kl. 16:18

<http://www.nrk.no/sognogfjordane/teknologisk-utstyr-til-hjelpetrengande-skal-prioriterast-1.12095805>

7: NRK 16.12.14: 90-åringen sykler fleire kilometer om dagen

(Saken er en oppfølging til NRK sin dekning av seminaret på Skei 10. desember)

90-åringen sykler fleire kilometer om dagen

SANDE (NRK): Ny teknologi har gjort det mogleg for dei eldre ved Gaular bygde- og sjukeheim å sykle mange kilometer gjennom fleire område i fylke. Blant dei ivrigaste på pedalane er nittiåringen Dagfinn Nilsen.

PÅ TUR: Her sykler Nilsen ned til Sande sentrum.
FOTO: HIBBA SARMADAWY / NRK

Journalist [Hibba Sarmadawy](#)

Publisert 16.12.2014, kl. 18:30

– Eg pleier å sykle mellom fem og sju kilometer kvar morgon, avhengig av kor mykje motbakke det er, seier Nilsen medan han trakkar på sykkelpedalane.

Men sykkelen han brukar er litt utanom det vanlege. Den vert kalla Motiview, er stasjonær og kjem saman med ein mengde videoar. Ved hjelp av dei levande bileta på TV-skjermen er det meininga at Nilsen og andre brukarar skal få kjensla av at dei sykler i kjente omgjevnadar ved å sjå på videoen framføre seg.

– **Me har videoar frå fleire område her, men eg likar best den frå Sande eg, seier Nilsen.**

Han er allereie godt i gang med dagens sykkeltur, og målet er å kome seg til Sande sentrum.

– **No kjem eg til Hestad Kapell snart, og der kjem svingen ned til Hestad-bøane der, forklarar Nilsen som susar forbi alle tre.**

SYKKELENTUSIAST: Dagfinn Nilsen er ein sprekk 90-åring som legg frå seg rullatoren, set seg på sykkelsete og trakkar på pedalane kvar dag.

FOTO: HIBBA SARMADAWY / NRK

Konkurrenten til Nilsen

– **Eg vert jo litt kry om eg har sykla litt lenger enn Dagfinn ein dag, seier 90-år gamle Anlaug Viken Losnegård og ler medan ho ser på han sykle.**

Ho og Nilsen er dei som brukar sykkelen aller mest. Men det er ikkje konkurranse som er viktig.

– **Neidå, for meg er det viktig å vera i aktivitet så eg sykklar omtrent fem til sju kilometer kvar dag, seier Viken.**

Ho er ikkje så oppteken av videoen i utgangspunktet, spesielt fordi ho er svaksynt. Men sjølve sykkelen er ho svært glad i.

– Eg hadde nok vore mykje meir stiv og plaga med gikt om eg ikkje hadde sykla. Dette løyser jo opp alt, fortel ho.

– Det erstattar turen ut og all mosjon i grunn, seier ho.

SLIK FUNGERER DEN: Anlaug Viken Losnegård viser korleis sykkelen fungerer.
FOTO: HIBBA SARMADAWY / NRK

Videoen er ikkje så viktig

Dagfinn er ganske samd med Losnegård, både når det gjeld helsegevinsten òg videoane.

– Eigentleg er eg ikkje så oppteken av det som er på TV-skjermen, men det er jo fine greier. Det viktigaste for meg er å sykle, seier Nilsen.

Han synest det er fint å sjå på av og til, men det er ikkje akkurat slik at han får ei sterk kjensle av å vera ute.

– Den teknologien veit eg ikkje heilt korleis fungerer. Viss ingen slår på videoen så stopper det ikkje meg frå å trene føter og bein.

– Eg er jo litt dårleg i ryggen, når eg sete her no så går det fint, og det er veldig bra for føtene, men eg trur ikkje det hjelper for ryggen, meiner Nilsen.

Store helsegevinstar

Gaular er ein av dei første kommunane i fylket som har byrja å satse på meir teknologi innanfor helse- og omsorgstenestene. Sykkelen vart i den samband kjøpt i sommar og det er fleire på huset som er svært nøgd med den.

– Dei som var ivrige turgåarar tidlegare og som ikkje kan gjere dette lenger så er dette eit godt alternativ seier aktivitetsleiar Gunn Nedrebø.

– Det er mogleg å regulerer det slik at ein sykklar i motbakkar, og så får ein brukt ledd og muskulatur.

Nedrebø meiner at det er forskjell mellom kven som brukar sykkelen og ikkje.

– Dei som er så friske som Nilsen og Losnegård, dei gjer det utan at me pratar om det. Men dei som kanskje ikkje tenker på gevinsten av det, må me motivere meir seier Losnegård.

Ho meiner at slik teknologi er svært viktig og det er bra om det vert meir teknologi i eldreomsorga.

– Det er nytt, og vi ser at det er veldig positivt. Så lenge me jobbar i lag med å lage rutinar og snakkar om kor viktig det er at dei held den fysiske forma, så har det vore veldig bra, avsluttar Nedrebø.

Publisert 16.12.2014, kl. 18:30

<http://www.nrk.no/sognogfjordane/90-aringen-syklar-fleire-kilometer-om-dagen-1.12105372>

8: Vestlandsforskning 12.12.14: Velferdsteknologi fylte konferansesalen på Skei hotell

Velferdsteknologi fylte konferansesalen på Skei hotell

Publisert på www.vestforsk.no 12.12.2014 (v/Idun Husabø)

Onsdag 10. desember tok kommunane i fylket fatt på vegen mot ei pleie- og omsorgsteneste som støttar seg på smart, ny teknologi. Oppmøtet var over all forventning då IT-forum si arbeidsgruppe for velferdsteknologi møtte kommunane til eit første seminar.

- Folk tok til å kome alt ein time før det starta, og salen var fullstappa gjennom heile dagen, seier Hilde G. Corneliussen ved Vestlandsforskning. Saman med Marta Strandos ved USHT (Utviklingscenter for sjukeheim og heimetenester i Sogn og Fjordane) stod ho bak dette første seminaret i prosessen der kommunane i Sogn og Fjordane skal orientere seg i ein jungel av teknologiske hjelpemiddel designa for velferdsføremål.

Då KS nyleg arrangerte ein konferanse om velferdsteknologi for kommunar som ikkje er innrullerte i Nasjonalt velferdsteknologiprogram (dvs. alle kommunane her i fylket) i oktober, var det berre to av dei 26 kommunane i fylket som var representerte.

- Difor var det ekstra flott å sjå at alle 26 kommunane var representerte på Skei. Kanskje var det nettopp vektlegginga av lokale ressursar som var trekkplasteret for kommunane, saman med ønsket om å planlegge samarbeid framover, seier Hilde G. Corneliussen etter det vellukka seminaret.

Kvardagen må bli smartare

Bakteppet for seminaret er at det norske velferdssystemet bur seg på tider med fleire både eldre og yngre som vil ha behov for pleie- og omsorgstenester, og ein mangel på folk som kan ta seg av sjuke og pleietrengande. Denne førebuinga går mellom anna ut på å effektivisere samspelet mellom dei som treng hjelp og dei som yter denne hjelpa. Regjeringa og Helsedirektoratet legg opp til at teknologien skal løyse mange av knipene som ventar pleie- og omsorgssektoren.

Innan berre nokre få år vil sjukeheimar og omsorgsbustadar i Sogn og Fjordane difor vere prega av mange former for ny teknologi: Sensorar som varslar om at pasienten har falle, trimsyklar som viser bilete frå verda utanfor omsorgsbustaden og GPS som kan hjelpe demente å finne vegen heim att. Desse tiltaka er ikkje langt unna; mange teknologiske hjelpemiddel er i bruk ein stad i Noreg akkurat no. Litt av utfordringa for kommunane er at det finst eit vell av teknologiske løysingar, men få av dei er tilpassa utfordringane innan pleie og omsorg. Til saman vil dei vere ei viktig flytebøye for sektoren når den varsla "eldrebølga" slår inn over landet og litt for få hender skal rekkje over litt for mange oppgåver. Men før det gjeld det å orientere seg så vi veit kva for løysingar det er ønskeleg å satse på.

Har løfta i lag før

Kommunane i Sogn og Fjordane er ikkje ukjende med å møte statlege reformer og krav som ei samla gruppe. I løpet av 2013 og 2014 innførte dei elektroniske helsemeldingar i lag, og omlegginga var i mål i sommar. Dette såkalla «Meldingsløftet» heng saman med Samhandlingsreforma. Kort fortalt inneber det at fastlegen, sjukeheimen og sjukehuset enkelt og sikkert kan sende kvarandre viktige beskjedar om

Fylkeslege Per Stensland

behandlinga av pasientar som skal flyttast, til dømes frå sjukehuset til sjukeheimen etter ein operasjon. Tidlegare vart denne typen informasjon gjerne utveksla munnleg per telefon, med ein viss risiko for mistydingar og forgløymingar. På seminaret om velferdsteknologi roste fylkeslege Per Stensland gruppa som har jobba med Meldingsløftet for visjonen om eit samarbeid mellom alle kommunane i fylket.

- No har fylket fått ei ny, viktig arbeidsgruppe med ein ny visjon: Vi skal innføre velferdsteknologi i kommunane i lag, sa Stensland.

Arbeidsgrupper med hårete mål

Velferdsteknologi er eit omfattande felt som kan delast opp etter ulike tema og ulike teknologiar. Det betyr òg at det er ulike aktørar som må involverast i arbeidet. Det er difor eit mål at det vidare strategiske samarbeidet i fylket skal gå vidare i fleire delprosjekt eller mindre arbeidsgrupper, der ulike kommunar og miljø i fylket vil kunne vere pilotar eller kunnskapssenter for ein del av feltet. Fylkeslege Per Stensland oppmoda kommunane til å melde seg på dette arbeidet:

- Lat oss ha som eit hårete mål at alle kommunane i fylket skal delta i ei slik arbeidsgruppe, sa han.

9: Kari Strøfingsdal: Bruk av "smarthusløysingar" i omsorgstenestene i Flora kommune

Bruk av "smarthusløysingar" i omsorgstenestene i Flora kommune

Av Kari Strøfingsdal, Flora kommune

Om løysinga

Flora kommune bygde på starten av 2000-talet 20 nye omsorgsbueiningar i Eikefjorden. Bueiningane er organisert i to hus som ligg i tilknytning til kvarandre, og heiter i dag Omsorgstunet i Eikefjorden.

Hus A har 12 bueiningar med smarthusfunksjon. I tillegg er det to små hyblar der den eine av desse også har smarthusfunksjonar

Hus B har 8 bueiningar. Alle desse er også utstyrt med smarthusfunksjonar som kan koplatt til ved behov.

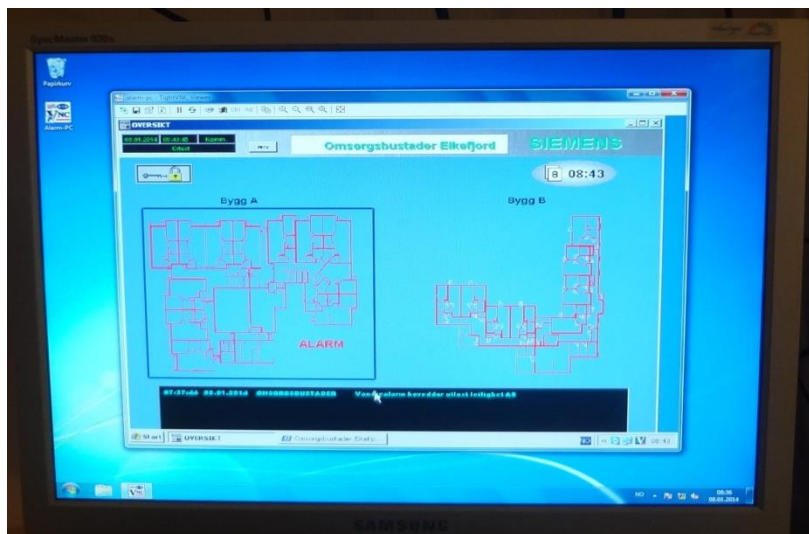
Flora kommune har 3 heimetenester der Eikefjord er ei eiga avdeling. Heimetenesta i Eikefjord held til i Allhuset som ligg rett ved sida av Omsorgstunet. I Allhuset er det også dagtilbod for dei eldre, frisør og fotpleie mm og huset er også bygdas grendehus.

Alle bueingane i desse to husa er bygde med muligheiter for å kople på komfyrvaktarar, vandrealarmar på hovuddør / terrassedørene, sengevaktarar, automatisk utkopling av diverse elektriske komponentar ved brann og automatisk innkopling av lys på soverom og bad dersom ved brann.

Alle disse varslingane kan koplast inn eller ut ved behov, avhengig av kva funksjonsnivå og kva behov for varsling ein treng for å ivareta tryggleiken til dei som bur i leiligheita til ei kvar tid.

Det er lagt fram infrastruktur til alle bueiningane, og det går trekkerør med fiber mellom hus slik at dei to husa er knytt saman i same system. Programvaren for å styre denne løysinga er installer på ein pc som står i eit teknisk rom i hus A. Her styrer ein kva leilegheiter som skal ha aktivert kva type varslingar, og ein kan via dette systemet aktivere tidsstyrte dør alarmer på hovuddør og verandadør.

I dag har alle bueiningane aktivert komfyrvakt og brannvarslingssystem. Alle leilegheitene kan få aktivisert tidsstyrte dør alarmer og nokre av bueiningane har ferdige funksjonar for trekkesnorer og sengealarmer.

Programvaren som styrer løysinga, har eit oversiktsbilete som til ei kvar tid fortel kor det er utløynt alarmer.

Frå teknisk rom i hus A er det også lagt infrastruktur fram til vaktrommet på Allhuset der omsorgstenesta har basen sin. Her står det ei maskin som viser det same oversiktsbiletet med eventuelle utløynte alarmer. Det betyr at ein frå vaktrommet enkelt kan ha kontroll på alarmane.

Oversikt tekn. Utstyr leiligheter omsorgsbustader Eikefjord

	Komfyrvakt Kopler ut ved for høgt temperatur over komf.	Vandrealarm terasse og hoveddør	Sengevakt	Trekkesnor	Utkopling ved brann TV, komfyr, vask-oppvask	Innkopling ved brann Lys på i sov, bad og gang
Leilighet A01	X	X			X	X
Leilighet A02	X	X			X	X
Leilighet A03	X	X			X	X
Leilighet A04	X	X			X	X
Leilighet A05	X	X			X	X
Leilighet A06	X	X			X	X
Leilighet A07	X	X		X	X	X
Leilighet A08	X	X			X	X
Leilighet A09	X	X			X	X
Leilighet A10	X	X			X	X
Leilighet A11	X	X	X	X	X	X

08 01 2014

I tillegg vert det sendt melding til mobiltelefonar til dei tilsette. Og dette sikrar raskare respons sidan det ikkje er personell på vaktrommet til ei kvar tid.

Kva erfaringar har vi gjort oss?

Tekniske utfordringar:

Løysinga var i si tid levert av Siemens, men det var ein lokal leverandør som installerte og sette i drift utstyr og programvare. I starten hadde firmaet god kompetanse på løysinga, men sidan det ikkje var levert så mange tilsvarande anlegg i distriktet, vart kompetansen persona avhengig. I dag kan det lokale firmaet ta "enkle reparasjonsoppdrag", men ved større endringar / feil må ein hente inn personar frå andre deler av landet. Litt av årsaken til det er nok også at dette er ein 12 år gamal løysing og i dag brukar ein anna/nyare programvare for å styre tilsvarande løysingar. Det betyr at enkelte reparasjonar/ oppgraderingar vert i dag dyare enn om ein hadde hatt ein lokal leverandør med god nok kunnskap om løysinga. Med ein lokal leverandør, ville vi også ha kunna utbetra feil raskare.

Det hender også at systemet stoppar å sende ut melding om alarmer til mobiltelefonane til dei tilsette. Dette gjer til at dei ikkje alltid føler seg trygge på at dei vert varsla når dei ikkje er på vaktrommet. Dette medfører gjerne at dei tilsette må ta ein ekstra tur innom vaktrommet for å sjekke varslingsbiletet på dataløysinga. I slike tilfelle når meldingane sluttar å kome på telefonane må dei "restarte" løysinga. Elles så opplever dei løysinga som stabil og til å stole på.

Nytteverdi:

Ut frå dette så opplever både dei tilsette, bebuarane og pårørande at dei føler auka tryggleik når dei veit at desse alarmane går og at dei tilsette vert varsla kjapt ved hjelp av meldingar til telefonane sine.

Vi ser også at ein kan ha brukarar lenger buande i omsorgsbustader og derfor utset behovet for institusjonsplass.

Løysinga gjev oss også muligheiter til å verte meir ressurseffektive i arbeidet td. med å ta ned tal tilsyn. Men dersom ein skal ta ut denne effekten krev det også at dei tilsette endrar på arbeidsrutiner og torer å stole på at alarmane kjem. Dette handlar om organisasjonsutvikling og forankringsarbeid, og det er eit tidkrevjande arbeid, og vi ser at vi har ein veg å gå her.

Muligheiter for utvikling

Vi ser heil klart eit potensiale i å kunne knytte dei alarmane vi får inn i journalsystemet. Det ville gitt oss nyttig informasjon om endringar i helsetilstanden til brukaren. I dag vert tal alarmer utløyst ikkje fanga på anna måte enn ved at ein muntleg rapporterer om dette i vaktskifta, og då vert det litt tilfeldig om endringar vert fanga opp.

10: Kari Strøfingsdal: Alarmsentralen i Sogn og Fjordane

Alarmsentralen i Sogn og Fjordane

Av Kari Strøfingsdal

Litt om bakgrunn og løysing

Alarmsentralen i Sogn og Fjordane er eit interkommunalt (IKS) eigd av 24 av kommunane i Sogn og Fjordane. Dei som i dag ikkje er med er Gulen og Solund.

Alarmsentralen vart i si tid oppretta for å ta seg av brann, redning (ulykker) og akutte forureinings-situasjonar for desse 24 kommunane.

I dag har dei i tillegg overvaking av alle tunellane i fylket. Dei tilbyr også brann-, innbrot, heis, rans- og andre tekniske alarmer til private og næring i fylket. Dei har td overvakinga av stavkyrkjene i fylket. Rundt år 2000 starta dei opp arbeidet med å planlegge for også å kunne tilby kommunane mottaksteneste knytt til tryggleiksalarmene som kommunane plasserte ut til eldre og hjelpetrengane. Før dette hadde halvparten av kommunane tatt hand om dette sjølve med at alarmane gjekk direkte til omsorgstenesta enten på ein sjukeheim eller til vakttelefonane til omsorgstenestene. Den andre halvdelene av kommunane kjøpte tenesta hjå Hjelp24 sin sentral i Bergen.

I 2007 vart sentralen «oppgradert» til ein tomanns-sentral og sidan den tid er det til ei kvar tid to personar på vakt.

Den første av kommunane som gjekk over til å nytte Alarmsentralen som mottak for trygghetsalarmane var Bremanger kommune. Og den siste av dei 24 kommunane som vart knytt opp var Naustdal. Dei kom i gang i 2014.

Alarmsentralen har eige datasystem for mottak av tryggleiksalarmar og løysinga er oppgradert slik at det no taklar både den gamle versjonen av alarmane som går via analog linje, alarmer som kjem via ip enten via internett-linje eller via mobilnettet (gsm).

Det er lagt vinn på å plassere ut like alarmapparat i heile fylket for å forenkle handteringa og opplæringa av personell både i kommunane og hjå Alarmsentralen sjølv. Når ein alarm er utløyst og det er komen personell på staden, kvitterer ein ut ved å rykke på ein knapp på alarmapparatet for å markere at dei er på staden. Det er også funksjonar for å tilkalle hjelp og for å kvittere ut at oppdraget er utført. Alt dette vert elektronisk rapportert og fanga opp i mottakssystemet til Alarmsentralen.

Alarmsentralen køyrer ut månadlege lister til kvar kommune over alle alarmer som er utløyst.

I 2013 hadde Alarmsentralen til saman utplassert ca 2100 tryggleiksalarmar i dei 24 kommunane. Og dei handterte i underkant av 64.000 alarmer

Telenor har signalisert at dei kan kome til å fase ut analoge linjer og i deler av landet også sanere koparnettet. Derfor har Alarmsentralen teke konsekvensane av dette og har lagt ein plan på å erstatte alle dei gamle analoge tryggleiksalarmene med nye apparat som går over ip innan utgangen av 2019.

Erfaringar.

Dei kommunane som tidlegare hadde handtert alarmane sjølve, opplevde mindre avbrot i arbeidet etter at Alarmsentralen overtok mottaket. Tidlegare gjekk oftast alarmane til ein vakttelefon som ein sjukepleiar hadde med seg ute i ein avdeling. Når alarmtelefonen ringde måtte dei prioritere denne og avbryte arbeidet dei stod med.

Alarmsentralen opplever at mykje av bruken er knytt til at brukarane nyttar tryggleiksalarmen til å tilkalle hjelp til konkrete oppgåver som dei treng hjelp til td toalettbesøk mm. Denne type alarmer

kunne ha vore redusert dersom sjukeheimar og omsorgsbustader var betre tilrettelagt med trekkesnorer og interne varslingsløysingar.

Det er minst alarmar som er knytt til medisinske spørsmål. I desse situasjonane er AMK enkelt tilgjengeleg for personell på Alarmsentralen. Det er også lett for den som er på vakt å ringe opp heimesjukepleia og sette opp ein konferanse slik at både brukaren, vakthavande på Alarmsentralen og sjukepleiar kan snakke saman.

Dei fleste alarmane som ein må be omsorgstenestene i kommunane eller andre rykke ekstra ut på, er dei alarmane der ein ikkje oppnår kontakt med brukar. Dersom ein ikkje oppnår kontakt med brukaren via tryggleiksalarmen, koplar Alarmsentralen ned alarmen og ringer opp på fasttelefonen til brukaren. Om ein ikkje oppnår kontakt varslar ein dei som er sett opp som kontaktperson for ei utrykking.

Framtidig løysingar.

Alle nye tryggleiksalarmar som vert sett ut er no av den typen som har både muligheit til å knytast opp via ei internett-linje og via gsm-nettet. Alarmsentralen får ikkje lenger tak i apparat av den gamle type. Naustdal kommune har nytta dei nya apparat sidan 2014 og det er stabile løysingar, og Alarmsentralen får melding om dei mister kontakt med tryggleiksalarmen.

Dei nye apparat gjev også muligheiter for tovegs tale og det kan kople på fallalarmar, døralarmar og diverse sensorar mm. Alarmsentralen har hatt samarbeid med Nav Hjelpemiddelsentralen på fleire slike løysingar. Dei ulike alarmane vert koda ulikt slik at ein i mottakssystemet kan sjå kva alarm som er utløyst.

Alarmsentralen i Sogn og Fjordane sit også med prosjektleiaransvar for utbygginga av det nye naudnettet når det gjeld brannvesena i vårt fylke.

11: Oversikt over kommunenes representanter i prosjektet

Kommuner med kontaktperson meldt på prosjektet gjennom undersøkelsen blant kommunene i juni-august 2014 (med noen oppdateringer desember 2014).

Askvoll	Stein Helle	Kommunalsjef for helse- og omsorgsetaten
Aurland	Kari Voldum	Tenesteleiar for pleie, rehabilitering og omsorg
Balestrand	Mart S. Thomson	Ergoterapeut og leiar i koordinerande eining
Bremanger	Randi Ytrehus	Kommunalsjef
Eid	Kari Krogh	Kommunalsjef
Fjaler	Silje Totland Jensen	Ergoterapeut
Flora	Kari Støfringsdal	IT-leiar
Førde	Kurt Even Andersen	Kommunalsjef
Gaular	Kjell Idar Dvergsdal	Helse- og sosialsjef
Gloppen	Anita Lothe	Helse- og omsorgssjef
Gulen	Elizabeth Høydal	Samhandlingskoordinator i rådmannsavdelingen
Hornindal	Laila Støve Otterdal	Avd.spl institusjon
Hyllestad	Jens Christian Lundeland	Leiar heimetenestene
Høyanger	Anne Merethe Førde	Helse- og omsorgssjef
Jølster	Kirstin Bruland	Kommunalsjef
Leikanger	Hanne Hoff	Tenesteleiar pleie og omsorg
Luster	Bjørn Ove Nytun Leirdal	Rådgjevar for pleie og omsorg
Lærdal	Gudrun Sigurdardottir	Koordinator for helse og omsorg
Naustdal	Kjell Skaflestad	Rådgjevar
Selje	Eva Janne T. Årvik	Rehabiliteringskoordinator
Sogndal	Jarle Skaar	Tenesteleiar
Solund	Ida Grindland	Helse- og omsorgsleiar
Stryn	Berit Wetlesen	Helse- og sosialsjef
Vik	Marit Anderssen	Omsorgssjef
Vågsøy	Anita Solberg	Tenesteleiar
Årdal	Monica Østerbø	Tenesteleiar